

Дослідження питання цивільно-правової відповідальності у сфері медичної діяльності вищезазначеним не вичерпується і характеризується наявністю значної кількості проблем, які зумовлені, насамперед, неналежним нормативним регулюванням усієї галузі охорони здоров'я, а також особливостями медичних правовідносин.

Вищевикладене дає змогу стверджувати, що комплексний і всебічний аналіз окреслених проблем, пов'язаних із дослідженням окремих аспектів цивільно-правової відповідальності за порушення у сфері здійснення медичної діяльності, є нині особливо актуальним та має досить важливе значення для подальшого розвитку теорії цивілістичної науки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2003. № 40–44. Ст. 356 (з останніми змінами).
2. Антонов С.В. Особливості відшкодування шкоди заподіяної пацієнтові невдалим медичним втручанням. *Управління закладом охорони здоров'я*. 2007. № 7. С. 22–26.
3. Булеца С.Б. Цивільно-правова відповідальність в сфері здійснення медичної діяльності. *Право і громадянське суспільство*. 2014. № 1. С. 204.
4. Лазарева Е.В. К вопросу об юридической ответственности медицинских работников. *Вестник Волжского университета им. В.Н. Татищева*. К 10-летию Волжского университета им. В.Н. Татищева. Тольятти : ВУИТ, 2005. Вып. 47. С. 98–103.
5. Матвеев Г.К. Вина в советском гражданском праве. Киев : Изд-во Киевского государственного университета им. Т.Г. Шевченко, 1955. 308 с.
6. Медніс Д.Ю. До питання дієздатності пацієнта під час оформлення згоди на медичне втручання. Перший Всеукраїнський конгрес з медичного права і соціальної політики 14–15 квітня 2007 р., м. Київ : Збірник тез доповідей / Упор. к.ю.н. Гревцова Р.Ю., д.м.н. Степаненко А.В. Київ : Видавничий дім «Авіцена», 2007. С. 76–77.
7. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес сімейне право міжнародне приватне право». Київ, 2005. 209 с.
8. Савицкая А.Н. Возмещение ущерба, причиненного ненадлежащим врачеванием. Львов : Изд-во при ЛГУ Издательского объединения «Вища школа», 1982. 195 с.
9. Свистун Л.Я. Деякі питання цивільно-правової відповідальності у сфері надання медичних послуг. *Право і суспільство*. 2015. № 5. С. 79–84.
10. Старікова Н. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності у сфері затосування прямих репродуктивних технологій. *Цивільне право України*. 2017. № 12. С. 65–67.
11. Харитонов Е.О., Саниахметова Н.А. Гражданское право Украины : Учебник. Харків : ООО «Одиссей», 2004. С. 500–502.
12. Ярошенко К.Б. Жизнь и здоровье под охраной закона. Москва : Юрид. лит-ра, 1990. 174 с.

УДК 347.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/10>

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ ПРАВ НА СОРТИ РОСЛИН

DIRECTIONS OF PERFECTION OF LEGISLATION OF UKRAINE ABOUT PROTECTION OF RIGHTS ON THE PLANT VARIETY

**Бобонич Є.Ф., к.ю.н., завідувач сектору судово-претензійної роботи
відділу правового забезпечення та розробки законодавства
у сфері охорони прав на сорти рослин
Український інститут експертизи сортів рослин**

**Ковчі А.Л., завідувач відділу правового забезпечення
та розробки законодавства у сфері охорони прав на сорти рослин
Український інститут експертизи сортів рослин**

**Шпак П.І., завідувач сектору договірної роботи
відділу правового забезпечення та розробки законодавства
у сфері охорони прав на сорти рослин
Український інститут експертизи сортів рослин**

У статті аналізуються питання удосконалення чинної редакції Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» та інших нормативно-правових актів у сфері охорони прав на сорти рослин.

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що охорона права інтелектуальної власності на сорти рослин як об'єктів інтелектуальної (творчої) діяльності є одним із пріоритетів інтеграції України в світовий ринок у системі Світової організації торгівлі (СОТ) та в Європейське Співтовариство (ЄС). Створення нових сортів рослин потребує значних витрат: знань, праці, матеріальних ресурсів, коштів та часу. Отримання майнових прав інтелектуальної власності на нові сорти рослин спрямоване на компенсацію селекціонерам витрат на створення сорту. Сорт рослин не має права на поширення на території України без державної реєстрації прав на нього. Крім цього, сорт рослин має пройти державне сортопробування. Метою статті є огляд спірних та суперечливих положень Закону «Про охорону прав на сорти рослин», інших нормативно-правових актів у цій сфері та узгодження їх із нормами Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин (так звана Конвенція УПОВ), Регламенту Ради Європейського Союзу № 2100/94 про права на сорти рослин у Спільноті.

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» є ключовим національним нормативно-правовим актом у зазначеній сфері, містить окремі неточності та суперечності змістовного та техніко-юридичного характеру, що ускладнюють розуміння його окремих положень

не лише фахівцям у галузі права інтелектуальної власності, а і селекціонерам, і це не сприяє розумінню селекціонерами змісту прав та обов'язків у цій сфері.

У дослідженні пропонується нова редакція окремих положень Закону з метою його узгодження з міжнародними та європейськими стандартами у цій сфері. Зазначені пропозиції покликані стимулювати селекційну діяльність у рослинництві, що сприятиме створенню нових сортів із високою врожайністю та якістю продукції порівняно з наявними сортами, сприятиме захисту національного ринку від поширення сортів рослин, що несуть загрозу суспільним інтересам.

Ключові слова: сорт, сорт рослин, новий сорт рослин, інтелектуальна власність, правове регулювання, селекційна діяльність.

In the article the questions of improvement of operating release of Law of Ukraine about the protection of rights on the plant variety and other normatively-legal acts in the field of the guard of rights on the plant variety.

Actuality of research theme is conditioned by that a guard is right intellectual property on the plant variety as objects of intellectual (creative) activity is one of priorities of integration of Ukraine in a world market in the system of World organization of trade (WTO) and in European Union (EU). Creation of new varieties of plants needs considerable charges: knowledge, labour, material resources, money and time. A receipt of property is intellectual ownership rights on the new varieties of plants it is sent to indemnification to the selectionists of charges on creation of sort. The sort of plants has no authority on distribution on territory of Ukraine without state registration of rights on him. The aim of the article is a review of the litigions and contradictory Law provisions "About the guard of rights on the sorts of plants", other normatively-legal acts in the field of it, and bringing of them to conformity with the norms of International convention from the guard of new varieties of plants (so-called Convention of UPOV, Regulation of Advice of European union № 2100/94 about rights on the plant variety in Association).

A Law of Ukraine "On the guard of rights on the sorts of plants" is a key national normatively-legal act in the field of marked, contains separate inaccuracies and contradictions of rich in content character, that complicate understanding of him separate positions to not only the specialists in the field of law of intellectual property but also selectionists, and it does not assist understanding the selectionists of maintenance of rights and duties in the field of it.

In research the new release of the separate Law provisions is offered with the aim of his bringing to conformity with international and європейськими standards in the field of it. The marked suggestions are called to stimulate plant-breeding activity in a plant-grower that will assist creation of new varieties with the higher productivity and quality of products comparatively with present sorts, will assist protecting of national market from distribution of sorts of plants that carry a threat to public interests.

Key words: variety, plant variety, the new plant variety, intellectual property, legal regulation, breeding activities.

Останнім часом Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» зазнав суттєвих змін та доповнень. Проте і нові редакції багатьох положень Закону потребують редакційних змін змістовного, а подекуди концептуального та техніко-юридичного характеру.

Значний внесок у розвиток досліджень щодо правового регулювання права інтелектуальної власності на селекційні досягнення (сорти рослин) зробили такі вчені, як О.В. Кохановська, Н.С. Кузнецова, О.В. Дзера, С.І. Мельник, Н.Б. Линчак, Н.Б. Якубенко, С.О. Ткачик, Н.В. Лещук, О.В. Захарчук та ін.

Метою статті є огляд спірних та суперечливих положень Закону «Про охорону прав на сорти рослин» та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього, Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин (так звана Конвенція УПОВ), Регламенту Ради Європейського Союзу № 2100/94 про права на сорти рослин у Спільноті та внесення пропозицій щодо змін до національного законодавства.

Реалізація вказаної мети потребує вирішення таких завдань: дослідити спірні положення національного законодавства щодо охорони прав інтелектуальної власності на сорти рослин; дослідити міжнародні та європейські стандарти у цій сфері; внести пропозиції щодо змін до національного законодавства.

Охорона прав на сорти рослин покликана стимулювати селекційну діяльність у рослинництві, що сприятиме створенню нових сортів із високою врожайністю та якістю продукції порівняно з наявними сортами, захисту національного ринку від поширення сортів рослин, що несуть загрозу суспільним інтересам.

Закон України «Про охорону прав на сорти рослин», що є ключовим національним нормативно-правовим актом у зазначеній сфері, містить окремі неточності та суперечності змістовного та техніко-юридичного характеру, що ускладнюють розуміння його окремих положень не лише фахівцям у галузі права інтелектуальної власності, а і селекціонерам, що не сприятиме розумінню ними змісту своїх прав та обов'язків у цій сфері.

Зокрема, на наш погляд, потребує редакційних змін ст. 45 Закону («Вичерпання майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин»), яка передбачає, що «майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не поширюються на дії щодо будь-якого матеріалу його сорту або сорту, на який поширюються положення частини тре-

тньої статті 39 цього Закону, і одержаного безпосередньо з них продукту в разі їх збуту на території України володільцем патенту чи за його згодою, якщо такі дії:

а) не спрямовані на наступне розмноження зазначеного сорту;

б) не пов'язані з експортом посадкового матеріалу сорту до країни, в якій не охороняються майнові права інтелектуальної власності на сорти роду чи виду рослин, до якого належить зазначений сорт, крім експорту зібраного матеріалу, призначеного виключно для споживання».

З буквального тексту диспозиції ст. 45 Закону не є зрозумілим, про дії кого йдеться: дії власника майнових прав інтелектуальної власності на сорт чи третіх осіб?

Зазначена суперечність зумовлена тим, що законодавець у диспозиції ст. 45 Закону пропустив слово «третьох осіб»: у статті насправді йдеться про те, що майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не поширюються на дії *третьох осіб* щодо будь-якого матеріалу його сорту або сорту, у разі якщо власник майнових прав інтелектуальної власності на вказаний сорт збув матеріал сорту третім особам. Ключове поняття в цій нормі: «Майнові права інтелектуальної власності на сорт не поширюються на дії третіх осіб із матеріалом сорту...». У цій нормі ніби описані дві послідовні та різні дії: 1) збут (передача) власником майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин матеріалу сорту третім особам; 2) дії третіх осіб із придбаним матеріалом, на які (дії) майнові права інтелектуальної власності вже не поширюються.

Зазначений висновок підтверджується аналогічними міжнародними і європейськими стандартами.

Так, поняття «вичерпання прав на сорти рослин (прав селекціонера)» міститься у ст. 16 Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин від 2 грудня 1961 р., переглянутої в м. Женева 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. та 19 березня 1991 р., та ст. 16 Регламенту Ради (ЄС) № 2100/94 від 27 липня 1994 р. про права на сорти рослин у Спільноті.

Так, у ч. 1 ст. 16 Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин («Вичерпання прав селекціонера») зазначено: «[Вичерпання права] Право селекціонера не поширюється на дії стосовно будь-якого матеріалу сорту, що охороняється, або сорту, на який розповсюджуються положення пункту 5 статті 14, який був проданий чи в інший спосіб уведений у комерційний оборот селекціонером або за його згодою на території цієї Договірної Сто-

рони, чи будь-якого матеріалу, що походить від згаданого матеріалу, якщо такі дії:

і) не пов'язані з подальшим розмноженням цього сорту або ii) не пов'язані з експортом матеріалу сорту, який дає змогу розмножувати сорт у країні, де сорти цього ботанічного роду чи виду не охороняються, за винятком експорту матеріалу для споживання.

У ст. 16 Регламенту Ради (ЄС) № 2100/94 від 27 липня 1994 р. про права на сорти рослин у Спільноті («Вичерпання прав на сорт рослини у Спільноті») зазначене положення сформульоване чіткіше: «Право на сорт рослини у Спільноті не поширюється на дії щодо будь-якого матеріалу сорту, що охороняється, або сорту, який підпадає під положення частини 5 статті 13 (маються на увазі – сорти, які походять від сорту, який був визнаним у Спільноті і якщо цей сорт сам не є похідним від іншого сорту; сорти, які не відрізняються від сорту, що охороняється, та сортів, вирощування яких потребує неодноразового використання сорту, що охороняється (авт.)) і який був переданий третім особам власником чи за його згодою в будь-яку частину Спільноти, або будь-якого матеріалу, похідного від цього матеріалу, якщо тільки ці дії не: (а) передбачають подальшого розмноження зазначеного сорту, за виключенням випадку, коли це розмноження було передбачене під час передачі матеріалу; або (б) пов'язані з експортом складових елементів сорту до третьої країни, в якій не охороняються сорти роду чи виду рослин, до якого належить цей сорт, крім експорту матеріалу, призначеного для споживання».

У зв'язку з цим пропонується редакцію ст. 45 Закону викласти у тому вигляді, в якому сформульована диспозиція ст. 16 Регламенту Ради (ЄС) № 2100/1994.

Потребує редакційних змін і ст. 19-1 Закону («Право будь-якої особи»), яка сформульована таким чином: «1. Будь-яка особа може подати заявку на набуття майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту, віднесеного до загальновідомих, без набуття майнових прав інтелектуальної власності на такий сорт, засвідчених патентом».

По-перше, ст. 19-1 Закону містить один абзац, тому посилення на ч. 1 статті зайве.

По-друге, з диспозиції ст. 19-1 Закону незрозуміло, як вона узгоджується з нормами ст.ст 38 і 39-1 Закону про необхідність отримання дозволу власника майнових прав інтелектуальної власності на поширення сорту. Так, ч. 1 ст. 38 Закону передбачає, що «власник майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту має право передати своє право на поширення сорту на підставі договору будь-якій особі».

Ч. 2 ст. 39-1 Закону України («Майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин») зазначає, що право на дозвіл чи заборону поширення сорту полягає в тому, що без дозволу власника майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин не можуть здійснюватися щодо посадкового матеріалу сорту такі дії: а) пропонування до продажу; б) продаж або інший комерційний обіг; в) зберігання для будь-якої із цілей, зазначених у пунктах «а» і «б» цієї частини.

Отже, у ст. 19-1 Закону йдеться про ситуацію, коли у власника майнових прав на сорт рослини (засвідчених патентом) закінчився строк чинності таких прав і сорт рослини стає суспільним надбанням (його може вільно використовувати будь-яка особа) (ст. 41 Закону).

У зв'язку з цим пропонуємо диспозицію ст. 19-1 Закону викласти в такій редакції: «Будь-яка особа може подати заявку на набуття майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту, який належить до загальновідомих та на який завершився строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин, а також у разі його дострокового припинення чи відмови від них, без набуття майнових прав інтелектуальної власності на такий сорт, засвідчених патентом».

Пропонуємо також виключити норму, передбачену абз. 2 ч. 1 ст. 20 Закону («Заявка на сорт»), як зайву, яка не несе ніякого смислового навантаження. Зазначена норма Закону передбачає: «Якщо заявника можна ідентифікувати як селекціонера на підставі інформаційного обміну між компетентними органами держав-учасниць або державами – членами Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин, договір про передачу права на подання заявки не вимагається». Нелогічність цієї норми полягає в тому, що якщо селекціонер і заявник збігаються, є однією особою, то про який договір про передачу права може йтися? Передача права від когось кому?

Відповідно до ст. 626 Цивільного кодексу України договором є домовленість *двох або більше сторін (виділення наше)*, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. У ситуації, описаній в абз. 2 ч. 1 ст. 20 Закону, селекціонер є одночасно заявником, відсутня множинність осіб, а отже, відсутня і потреба укладення договору.

Також пропонуємо доповнити Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» ст. 41-1, яку викласти в такій редакції:

«Стаття 41-1. Строк чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослини

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослини не обмежується строком за умови сплати збору за його підтримання».

Справа в тому, що в Законі передбачено можливість набуття трьох видів прав інтелектуальної власності на сорт рослин: особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин; майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин; майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин (ст. 10 Закону). Автору сорту належать права авторства, які є особистими немайновими правами і охороняються безстроково (ч. 4 ст. 16 Закону). Строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин зазначені в ст. 41 Закону. Строк чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослин у Законі не вказаний, і ця прогалина має бути усунена.

Потребує удосконалення і редакція ст. 33 Закону («Державна реєстрація прав на сорт»), яка передбачає перелік відомостей, які вносяться в Реєстр сортів рослин України (ч. 2 ст. 33 Закону) та Реєстр патентів (ч. 3 ст. 33 Закону).

Справа в тому, що в нормативно-правових актах, прийнятих Кабінетом Міністрів України на розвиток зазначених положень Закону (йдеться про постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні» від 26 вересня 2018 р. № 774, та «Про затвердження Порядку ведення реєстру патентів на сорти рослин» від 19 вересня 2018 р. № 755), передбачено більший перелік офіційної інформації, яка вноситься у зазначені реєстри, ніж це вказано в Законі. Зокрема, в ч. 1 ст. 33 Закону, на відміну від підзаконного нормативного акта, не передбачено внесення інформації про підтримувачів сорту рослини до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні тощо.

Також потребує термінологічного узгодження у всіх нормативно-правових актах України у сфері охорони прав на сорти рослин поняття «держава-учасниця», оскільки у ст. 1 Закону («Визначення термінів») держава-учасниця – це держава, що приєдналася до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, прийнятої 2 грудня 1961 р. і переглянутої 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. і 19 березня 1991 р. Водночас, наприклад, у Правилах складання та подання заявки на сорт рослин, затверджених Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України 28 лютого 2018 р. № 110, термін «держава-учасниця» наданий інший зміст – це держава-учасниця міжнарод-

ного союзу з охорони прав на сорти рослин. Фактично зазначені поняття є синонімами, оскільки, відповідно до ст. 23 зазначеної Конвенції, членами Союзу є Договірні сторони, проте бажано уніфікувати зазначену термінологію у всіх нормативно-правових актах у цій сфері.

На основі опрацьованих джерел автори вносять позиції щодо внесення змістовних та змін техніко-юридичного характеру до норм Закону України «Про охорону прав на сорти рослин» та інших нормативно-правових актів у сфері охорони прав на сорти рослин:

1) диспозицію ст. 45 Закону («Вичерпання майнових прав інтелектуальної власності на сорт рослин») викласти в такій редакції: «Майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин не поширюються на дії щодо будь-якого матеріалу його сорту або сорту, на який поширюються положення частини третьої статті 39 цього Закону, і одержаного безпосередньо з них продукту, і який був переданий третім особам володільцем патенту чи за його згодою на території України, якщо такі дії:

а) не спрямовані на подальше розмноження зазначеного сорту;

б) не пов'язані з експортом посадкового матеріалу сорту до країни, в якій не охороняються майнові права інтелектуальної власності на сорти роду чи виду рослин, до якого належить зазначений сорт, крім експорту зібраного матеріалу, призначеного виключно для споживання»;

2) диспозицію ст. 19-1 Закону викласти в такій редакції: «Будь-яка особа може подати заявку на набуття майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту, який належить до загальновідомих та на який завершився строк чинності майнових прав інтелектуальної власності

на сорт рослин, а також його дострокове припинення чи відмову від них, без набуття майнових прав інтелектуальної власності на такий сорт, засвідчених патентом»;

3) виключити норму, передбачену абз. 2 ч. 1 ст. 20 Закону («Заявка на сорт») як зайву, яка не несе жодного смислового навантаження;

4) доповнити Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» ст. 41-1, яку викласти в такій редакції:

«Стаття 41-1. Строк чинності майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослини

Чинність майнового права інтелектуальної власності на поширення сорту рослини не обмежується строком за умови сплати збору за його підтримання»;

5) удосконалити редакцію ст. 33 Закону («Державна реєстрація прав на сорт») та доповнити перелік відомостей, які вносяться в Реєстр сортів рослин України (ч. 2 ст. 33 Закону) та Реєстр патентів (ч. 3 ст. 33 Закону) відповідно до переліку відомостей, передбачених постановами Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні» від 26 вересня 2018 р. № 774, та «Про затвердження Порядку ведення реєстру патентів на сорти рослин» від 19 вересня 2018 р. № 755»;

6) термінологічно узгодити термін «державна-учасниця» як «державна, що приєдналася до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, прийнятої 2 грудня 1961 р. і переглянутої 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. і 19 березня 1991 р.» у всіх нормативно-правових актах України у сфері охорони прав на сорти рослин відповідно до визначення, даного у Законі України «Про охорону прав на сорти рослин».

ЛІТЕРАТУРА

1. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 17 січ. 2002 р. № 2986. *Відом. Верхов. Ради України (ВВР)*. 2002. № 23. Ст. 163.
2. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961 р. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_856.
3. Міжнародна угода з рослинних генетичних ресурсів для виробництва продовольства і ведення сільського господарства 3/2001. URL: <https://www.fao.org/docrep/meeting/004/Y2650e/Y2650e01.htm#3>.

УДК 347.234

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2019-4/11>

ОБГРУНТУВАННЯ ВТРУЧАННЯ У ПРАВО ВЛАСНОСТІ ЗГІДНО З ПЕРШИМ ПРОТОКОЛОМ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД 1950 РОКУ

GROUNDS FOR INTERFERING WITH THE OWNERSHIP RIGHT UNDER PROTOCOL NO. 1 TO THE 1950 CONVENTION FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS AND FUNDAMENTAL FREEDOMS

Майкут Х.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Львівський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню питання правомірності втручання у право власності у світлі ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. Оскільки як норми вказаної Конвенції, так і Першого протоколу є дещо абстрактними та містять значну кількість оціночних понять, з'ясування їх змісту, а також їх практична реалізація відбуваються через тлумачення, яке дає у своїх рішеннях Європейський суд з прав людини, і являються своєрідною формулою для національного суду.

У практиці Європейського суду з прав людини напрацьовані три головні критерії допустимості та правомірності втручання у право власності, сумісного з гарантіями ст. 1 Першого протоколу, а саме: наявність правових підстав (законність втручання); наявність «суспільного інтересу» для застосування обмежень (легітимна мета втручання); забезпечення справедливої рівноваги (балансу) між суспільними інтересами та необхідністю дотримання основних прав особи (пропорційність втручання).

Законність як критерій втручання у право власності особи вимагає не лише того, щоб оскаржуваний захід мав певне підґрунтя в національному законодавстві, але щоб таке законодавство відповідало вимогам якості, необхідними елементами якої є, зокрема, доступність і передбачуваність.

Втручання у право власності є допустимим лише в тому випадку, якщо воно здійснюється з метою задоволення суспільного інтересу. Європейський суд з прав людини, не даючи визначення суспільного інтересу чи вичерпного переліку інтересів суспільства, задля